

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

אשה שהחליפה שמה כמה פעמים, כתיבת שמה בגט

תיק יוחסין מס' 2499-עו

(מהד' ז' חשון)

נושא הדיון

גב' א' נישאה 3 פעמים, מהראשון התנרשה לאחר שילדה לו 2 ילדים, ומהשני התאלמנה אחרי שילדה לו 3 ילדים, ועכשיו מבקשת להתגרש מהשלישי. בחקירה ראשונה של השמות הציגה ת.ז. (חדשה, ביומטרית) שם נקראת בשם יהודית, ולדבריה זה שמה היחיד עם התרגום בלועזית ל-נ'ודית, ואין לה שמות נוספים. לדבריה אין לה מסמכים מההיסטוריה, והכתובה מהבעל השלישי נמצאת בידיו. מסדר הקדושין האחרונים שלה העביר לנו את הכתובה האחרונה ואת הגט מהבעל הראשון, שם היא נקראת בשמות צרפתיים שונים. כשנחקרה על כך בטלפון הודתה שהיו לה שמות אחרים מעריסה. אך היום השם שלה הוא יהודית בלבד. היא "אינה מוצאת את הדרכון הצרפתי שלה", והשם שלה בדרכון "הוא סיפור שאינה יכולה לדבר עליו בטלפון". היא הגיעה לבית הדין והציגה את הדרכון הצרפתי שם היא רשומה בשם הפרטי גוסלין-סולטנה, ואת הדרכון הישראלי בשם יהודית ובתרגום ללועזית נ'ודית. היא אומרת שהיא עובדת סיעודית במקומות שונים, ומכירים אותה בשמה יהודית ונ'ודית, וגם יודעים שבצרפת היא נקראת בשמות גוסלין וסולטנה (מדבריה בתחקיר האחרון ניתן היה להבין ש"פחדה" להראות את הדרכון הצרפתי לא משום שמה הפרטי, אלא משום שם משפחתה, ששונה לאחר נישואיה האחרונים ע"ש משפחת בעלה "גוטייה", ולא "סמואל" כפי שרשומה בדרכון הישראלי ובת.ז., וע"ז יש לה הסבר ארוך עם מסמכים מתי שינה בעלה הנ"ל את שם משפחתו מסמואל לגוטייה, ומתי החזיר לעצמו את השם סמואל, וגם היא בעקבותיו).

השאלות לדיון

- א. אשה שהחליפה שם כמה פעמים, כתיבת שמה בגט.
- ב. נשתקע השם הראשון ואינו שמיש במקומה החדש, חוץ מאצל כמה בני משפחה קרובים.

ג. סדר הגט כשצריכים לכתוב שני גיטין.

ד. הכינוי ג'ודית.

ה. השם סולמנא בגט.

ו. השם ג'וסלין בגט.

ז. השם נסים בגט.

ח. השם אלאן בגט.

ט. גט שכתבו שנקרא בכינוי שאף אחד לא קורא אותו בזה.

תשובה

א. כתב הצ"ש סי' קכט ס"ק לא ד"ה וכללל הוא: השם אשר נשתנה בחולה, אפילו אשה דאינה עולה לספר תורה ולא חותם בשם זה, מ"מ אותו שם עיקר, ומקדימים אותו שם אפילו הוא שם לעז ושם הראשון שם הקודש, ואפילו אם הרוצ קורין אותה בשם הראשון. והשם המשתנה מחמת דבר אחר לא מחמת חולה, לדעת הצ"י והלבוש הולכים אחר הרוצ ומקדימים אותו שם אשר הרוצ קוריס אותה כך, אפילו הוא שם לעז ושם השני שם הקודש. ולדעת הרב הרמ"א מקדימים שם הקודש.

ובס"ק לג הביא הצ"ש דמשמע מתשובת מהרי"ק שורש נח ותשובת מהר"מ מינץ סי' לו, דדוקא כשנשתנה שמו מחמת חולי אז אותו השם הוא העיקר, אבל לא כשנשתנה מחמת דבר אחר. אבל בתשובת רמ"א סי' פד כתב דאפילו אם נשתנה שמו מחמת שחוק או דבר אחר מקדימים שם השני, והיינו כמו שכתבתי בסמוך (לעיל, כשהרוצ קורין אותה כך), וראיה לזה מגמ' יוסי וקורין אותו יוחנן, ופירש הרא"ש (פ"ד סי' ז) שהיו מחלפים שמותם מחמת חובות, מקדימים שם האחרון. וצגט פשוט סי' קכט ס"ק לב הביא מתשובת מהרח"ש סי' כו, הוצא צפת"ש ס"ק מו, דלאו דוקא שינוי השם הוא מחמת חולי לצטל הגזירה, אלא ה"ה אם שינה שמו משום סיבה חזקה כגון שצרה מחמת ממון או מחמת מרדין ושינה שמו שלא יכירוהו וכיו"צ, ועיי' שו"ת צ"י דיני גיטין וגירושין סי' יג ואילך דכוונתו לעקור שמו הראשון ולהקרא בשם שני, בכל כה"ג שם שני עיקר, ועיי' שו"ת זכר יהוסף אבהע"ז סי' סא (עמ' רלה) בשם כמה אחרונים. ועיי' חזו"א אבהע"ז סי' לג אות טז ואות כא ואות לו ואילך ביאור הדברים בזה (ועיי' לפנת פענח כלאים דף ה טור א שחקר אם "שס" הוא עלס או רק לסימן, והביא מירושלמי גיטין פ"ד בראשונה היה משנה שמה וכו'. ולפי החזו"א הנ"ל זה ההבדל בין שם מחמת חולי לשינוי מחמת דבר אחר).

ולהלן צ"ש שם: ואפילו אם נשתנה שמו ע"י חולי כמה פעמים, וכולם שמות לעז, אפ"ה כותבים כל השמות ומקדימים שם האחרון.

ובס"ק לד הביא הצ"ש מהמהרי"ק סי' נח, דכותבים "מתקרי" על שם הנשתנה ע"י חולי. ובס"ק לו, ותו"ג

אות לב, כתבו דכותבין על השמות דמתקרי בלא וא"ו, כי לעולם שם האחרון עוקר שם הראשון
 שייד לומר "ודמתקרי", וה"ה בנשתנה שלא מחמת חולי, אע"פ שזו לא אמרינן דנעקר שם
 , משום לא פלוג. ועיי' חזו"א סי' לג אות לו שנשאר בל"ע על כוונתם.

סדר הגט למהרמ"י מקראקא, סדר גט ראשון ושני סי' יט אות כו (בקב נקי דף יב ע"ב) דאם
 שמו מחמת חולי כמה פעמים ויש לו כינוי מחמת כל שם, כותבין כל שם עם כינוי שלו, דהיינו
 פלוני המכונה פלוני דמתקרי פלוני המכונה פלוני דמתקרי פלוני המכונה פלוני.

כתיבת השמות בגיטין כתב בנתה"מ סי' מט ס"ק ח עפ"י ר"ן קדושין (ה ע"ב מדפי הרי"ף) דבגט
 מחמת ספר, ואמר הש"ס בגיטין כא ב דלספירת דברים הוא דאתי, ובלא שמה אין זה ספירת
 ועיי' בספרי תורת גיטין סי' קכט ס"ק טו. ע"כ. וכ"כ הגר"ח ב"תורת ראשי הישיבות" גיטין עמ'
 אלו"ש גירושין פ"א. ועיי' "שיעורי הרב" גיטין ח"א עמ' רכה שלדעת הרמב"ם המחייב כתיבת
 אינו דאורייתא אלא תקנת רבן גמליאל בגמ' לד ב, ובשינוי השם הגט בטל משום שהנכתב בשקר,
 ש"ס שם שצירושלמי משמע לחלק בין שמו לשמה, דבלא הזכרת שמה סגי. ובמרדכי סי' סנד והג"א
 בינו יואל הלוי כתב דהנורד לכתובת השמות בגט תלוי במחלוקת ר"מ ור"א, ולר"א אין לריד לכתוב
 משום שתפיסת השטר ע"י האשה מהניא להשלים ההוכחה שהיא המתגרשה, עיי"ש (ועיי' חזו"א
 אות א וסי' לג אות מז עפ"י בהגר"א סי' קנ ס"ק א שכל שם שריד לכותבו לכתחילה פוסל שינוי
 רה, ולכן אם כתב שם שנשתקע אפילו כתבו דמתקרי, פסול, ועיי' חזו"א סי' לד אות יא. ועיי'
 שלמה ח"א סי' מ אות ב דכשאינו שם הבעל או האשה יש בזה שתי ריעותות, א' ששינוי שם הבעל
 חר, ב' אף אם כבר נכריע שאין זה שינוי גמור לפסול את הגט מלד דינא דשינה שם הבעל, מ"מ
 על חסר בגט דהא כתוב שם אחר. ולהלן שם אות ט הביא מהאור גדול סי' לו עפ"י רשב"א גיטין
 שינה שם הבעל והאשה פשיטא דפסול, שלא נכתב לשם הבעל כלל רק לשם אחר, ומבואר מהרשב"א
 שינוי השם הוא מטעם שלא לשמו, והקשה האור גדול דהדברים אינם מוציאים, דלשמו ולשמה הוא
 ג"ס" האיש והאשה ולא על שמותיהם, וכיון שחושב בשעת כתיבה לשם בעל זה, לא איכפת לן
 ה וחושב שקורים לו ראובן במקום שמעון, ותירץ דאף היכא דמהני מחשבת לבו הוא דוקא במקום
 מכחיש דברי פיו, אבל היכא דמכחיש, אף דדברי פיו היו בטעות, עם כל זה לא מהני דברים
 , וכאן דבתחילת הכתיבה כותב לשם זה האיש והאשה, ואח"כ כותב שתמא, מהני מחשבת לבו רק
 מכחיש לדבור פיו, אבל כששינה השם של הבעל אף שחושב לשם "עלם" זה של האיש, לא מהני
 , כיון שכותב שם אחר א"כ כתיבתו מכחשת את מחשבתו, והוי כפיו מכחיש מחשבתו. ועיי' עטרת
 שם באורד).

דכל זה כשהחלפת השמות היתה רק בעבר, אבל במקומה החדש לא תחליף עוד את שמה, ואז השם
 הוא העיקר, ויש לכותבו מדין ספירת דברים או מתקנת רבן גמליאל. אבל בנידון דידן אם נכון

היה החשש שעמידה להחליף את השם ואת הזוהר עוד כמה פעמים, לא יועיל מה שתכתוב את שמה כעת, כיון שעתיד להשתנות ולא יכירו אותה, וראיה לדבר מדברי המלאך ליעקב אבינו צפרשת וישלח (בראשית לב ל) למה זה תשאל לשמי, ופרש"י אין לנו שם קבוע, משתנין שמותינו, הכל לפי מלות עבודת השליחות שאנו משתלטים. וכבר העיר כן בחו"ב (להגרח"ג ז"ל) גיטין ס"י ה סוף ס"ק לד, וכתב שאף מדאורייתא יש מקום לומר דאין כאן גירושין.

אך מאחר והתברר שאין חשש כזה, והשם יהודית-ג'ודית הוא שמה הקבוע לעולם, הרי זה שמה העיקרי. ב. כתב הצ"י ס"י קכט (עמ' קיח-קיט) בשם תשובה אשכנזית שאם נשתקע שמו אין מזכירין אותו בגט, דבטל השם ההוא, ומתוך דברי הקונדריסים בשם מדרש ה"ר מנחם נראה דלריך לכתוב שני גיטין אחד בשם ראשון ואחד בשם שני, מיהו כל הני מילי לכתחילה, אבל צדיעצד אם לא כתב אלא שם המוצהק כשר, דלא גרע מחניכתו המוצהק שכתבו הפוסקים שאם לא כתב אלא היא הגט כשר. ומהצ"ש ס"ק לא וס"ק לו, ופתי"ש ס"ק נג וסוף ס"ק לו, משמע דפסקו כתשובה אשכנזית דיש ליתן רק גט אחד בשם השני בלבד. וכן פסק בגט מסודר שער רביעי ס"י ט סעי' א, אמנם בגט פשוט ס"ק לו כתב דלענין מעשה לריכין אנו לחוש לתומרי כל הסברות, ואם נשתקע שם ראשון לריך לכתוב שני גיטין כדכתב מהר"ש. וכן פסק בשו"ת נמת ל"דק אבהע"ז ס"י רמז אות ב (ועיי"ש ס"י רכ כשכתב שם הנשתקע ראשון ודמתקרי על השם שנקרא בו עתה), ומנחת יצחק ח"י ס"י קל"ב. ובשו"ת תייס שאל ח"א ס"י לח אות א ס"ק טו כתב דהלכה רווחת לסמוך בזה על הוראת מהרי"ט ולכתוב על שם המוצהק "דמתקרי", שרמזו בזה גם השם שנשתקע. אך בשם יוסף על אהלי שם סוף כלל ו כתב דמאחר דלא נמלא בש"ס ופוסקים לכתוב דמתקרי אלא כשנכתב תחילה עיקר השם, נראה דאין לנו להתחכם ולתדש מדעתינו נוסחא חדשה, וגם דהא י"ל דכיון דשם הראשון כבר נשתקע, א"כ זה השם שהוא נקרא בו עתה, אף אם הוא שם לעז מ"מ הוא שמו, ואין לכתוב רק "אנא זלמן" וכד' ואין לנו הפסד, דהא עכ"פ תניכה יפה היא, וכן מוכת דעת הגדולים שאביא בכלל ז ס"ק נא, וכן פשיטא ליה טובא לבעל הת"ס ח"ב ס"י כא ואילך, שכשנשתקע הראשון נכנס שני תחתיו ונעשה ראשון.

אמנם אם נשתקע שמו אלל בני אדם במקומו אך כמה מבני משפחתו קורין לו גם בשם שנשתקע, הביא השדי חמד מערכת גט ס"י מא אות ו שנתלקו בזה אתרונים ורוב אחרונים סוברים שאפילו אם רק אדם אחד קורא לו בשם הקודם אין זה נחשב נשתקע, ויש לרומזו כשכותבין דמתקרי על שמו המוצהק.

וכתב בשדי חמד שם אות ד בשם אהלי שם דאפילו שם שנכתב בכתובה "למען יעמדו ימים רבים", ובזמן שצאו לכתוב גט כבר נשתקע השם, דינו כשם שנשתקע, עיי"ש ובשו"ת הר לבי אבהע"ז ח"ב ס"י קמח אות י, ובמנחת יצחק ח"א ס"י קיז. ובגט מסודר שער רביעי ס"י ט סעי' יב כתב בשם שו"ת בית יצחק ס"י כא, דשם שרק אחד קורא בו נחשב נשתקע, ואם שנים קוראים בו לא נחשב נשתקע אם הם רגילים לקרות בו ולעולם אינם קוראים בשם אחר, ואם שלושה אנשים קוראים בו בכל ענין אין נחשב נשתקע. ובשו"ת או"ש

סי' מז כתב דגדר השם הוא היכא דקרי ליה ועני דידע דלדידיה קרו לא חשיב נשתקע.

ובשו"ת רעק"א תינחא סי' נ כתב: הנה בשו"ע סי' קכט סעי' יח: מי שנשתנה שמו וכו' אבל אם אין קוראים אותו בשם שני כלל אינו כותב אלא שם הראשון בלבד. ונראה דלאו דוקא נשתקע שם השני דהדרא לקמייתא, אלא ה"ה בנשתקע שם הראשון אין כותבין אלא שם שני בלבד, כדאיתא בב"י בשם תשובה אשכנזית בגט שנכתב מריס עיי"ש. אולם בשו"ע הנ"ל מביא ויש מי שמלריך ב' גיטין, והב"ש כתב דנראה עיקר אם נשתקע שם השני אין לריך שני גיטין, וכותב רק שם הראשון. והנה אף מדכעתב הב"ש תחילה ואין חילוק בין אם נקרא בשם הראשון או בשם השני, ועלה כתב ומיהו נראה אם נשתקע שם השני, מדדייק שם השני, משמע דרק בזה מכריע שאין לריך גט אחר דהדרא לקמייתא של שם הראשון, אבל בנשתקע שם הראשון לריכה ב' גיטין, מ"מ לאו דוקא כתב כן, דהא הב"ש סיים גם יש לחוש שיאמרו דאין זה המגרש, דהא אינו ידוע אותו שם, וזה שייך גם בנשתקע שם הראשון. ואפשר דגם הב"ש נקט לרבותא נשתקע שם השני, דאף דהשם השני מחמת חולי הוא עיקר, דהרי במקלסתם קוראים אותו בשם החולי כותבים שם החולי לעיקר, ועל שם הראשון אף שרוב קוראים אותו כך, כותבים דמתקרי, דמ"מ בנשתקע לגמרי אין כותבין אותו. ואולם דעת גדולי גאוניס בתשובתם לחוש צליכא דחק ועיגון לכתוב ב' שמות, ומה דנקטו לכתוב באחד שם זה ובאחד שם זה, נראה לעני"ד דשלא בדקדוק נקטו כן, דאם הדין דלריכיס לכתוב בשתי השמות, מה מהני הנך ב' גיטין, סוף סוף לא נכתב בגט רק שם אחד, וכי שייך ללרף השני גיטין להתגרש בהם כיון דלכל אחד פסול, אלא ודאי נראה דכוונתם לכתוב גט אחד על שם שקוראים אותה, וגט אחד לכתוב שני שמות, שם שקוראים אותו לעיקר ועל שם שנשתקע... דהוי מתקרי, ולא דמתקרי, היינו כיון דבאמת אינו מתקרי עתה כן, יותר יש לכתוב בלשון דמשמע לעבר דהוי מתקרי. ועיי' בגט פשוט דעתו בנשתקע שם אחד סגי בגט אחד ולכתוב על דמשתקע דהוי מתקרי, והעיר שראה כמה גיטין שנכתבים צירושלים בנוסח זה. ועיי' שו"ת רעק"א מהד' המאור ח"ה עמ' רכז סי' עז ועמ' רל סי' לח ועמ' רלג סי' סא שבאשה שנשתקע שמה הראשון כותבין דאיתקראית או דאיתקריא (ועיי' שו"ת זכר יהוסף אבהע"ז סי' ס דלשון דאיתקראית אין מוכח מתוכו שהוא לשון עבר).

ועיי' חזו"א סי' לג סוף אות טז וסוף אות יט ואות כ דמה שכתב מהר"פ לכתוב ב' גיטין אינו אלא כשנותן צבת אחת אבל לפי מש"כ הב"י ממהרי"ו שאין נותנין ביחד ב' הגיטין אלא בזא"ז, זה דוקא במקום דאיכא ספק דיעבד, אבל אם בגט הראשון כתב השם שנקרא עתה מחמת חולי לבד, אין לריך גט אחר, משום חניכה הנכרת לכל, שאין הספק אלא לכתחילה אבל לא דיעבד, וכשהגט הראשון כשר דיעבד אין עוד מקום לתת גט שני (ולא הביא הרעק"א הנ"ל). ועיי"ש אות כ שנשאר בל"ע אם בנשתנה שמו מחמת דבר אחר די שיכתוב לכתחילה השם האחרון בלבד. ועיי' "כפש יחזקאל" סי' מז.

ג. פסק בשו"ע סי' קכט סעי' יט: יש מי שאומר שכשנותן שני גיטין לאשה, לא יתן לה שניהם בב"אאלא זא"ז. וברמ"א: ואין לתת שני גיטין אלא מדוחק. ויתן אותו גט שנראה לו לרב יותר כשר בתחילה, עם כל

שאלותיו וקריאתו בסדר הגט, ואח"כ יתן השני, גם כן בסדר הגט. ויאמר לעומדים בשעת הנתינה טעם למה נותן שני גיטין (בסדר מהר"י מינץ). ויאמר לבעל שיכוין לגרשה בכל אחד מן הגיטין. ואם נתן שניהם בזא"ז בסדר אחר כשר. ע"כ. ועיי' פת"ש שם ס"ק נה, ועזר מקודש שם ס"ק מט ואילך, ושדי חמד אסיפת דינים מערכת גט סי' יג, ו"משפט הגט" ח"א עמ' תריז ואילך, ו"משנת הגט" ח"א עמ' תפט ואילך.

ד. כתב בספר "דבר הלכה" (שהעתיק דבריו מפנקסי צתי הדין) עמ' תחכה אות י, דשם ג'ודית צמצטא לע"ז לרפתי למי ששמה יהודית, הברתו הראשונה J הרפתית היא צמצטא שורו"ק, ולכן צא ו' אחרי הברתו הראשונה ולא יו"ד. ואחריו ד' בחירי"ק וט' צשו"א. הספרדים כותבים אותו גודית, ויש שנותנים נקודה על ראש הגימ"ל, וכמו שסידר בשם חדש שמות נשים אות ג שמות הלועזים. אבל בני אשכנז כותבים אשודיט.

ועיי' עזרת כהן סי' נב בשם קאמיל שהכתיב שלו בצרפתית הוא CAMILLE, שאין לכתוב בגט קאמיללע, עפ"י הכתיב של הלעז הרפתי, שהרי כל לשון יש לו דקדוק שלו, ואם הדקדוק הרפתי סובל לכתוב את האות C בסוף תיבה גם כשאין לה שום הברה, לא נראית ולא נסתרת, הלא דקדוקו של לשון הקודש אינו סובל כן, וכשאנחנו כותבין את הגט בלשון הקודש לריכין אנו לכתוב אותו כפי הדקדוק של אותו לשון שאנחנו כותבים בו את הגט, וכיון שבלשון הקודש לריכין להיות המצטא כפי מה שהוא נכתב, והכתיב מתאים להצטיי לגמרי, אין שום מקום לאות עי"ן בסוף השם קאמיל.

ה. בדבר הלכה עמ' תתקיד אות יא הביא בשם ויחי יוסף שמות נשים אות ס' שכותבים סולטאנה, והוא לשון ערבי שקורין למלך סולטאן ולמלכתא סולטאנה.

ו. בדבר הלכה עמ' תתלא-תתלב כתב ששם לעז זה הברתו J הרפתית בחולס ספרדי (שהוא הקמן האשכנזי), ואח"כ סמ"ך צשוא נח ולמ"ד בחיריק וטו"ן סופית צשוא נח. הספרדים כותבים אותו גוסלין, ויש שנותנים נקודה על ראש הגימ"ל, והאשכנזים כותבין זשאסלין.

ז. צאהלי שם שמות אנשים אוח נ כתב: נסים, יו"ד לאחר הסמ"ך, ולא לאחר הנו"ן. וכתב בשם יוסף שם דאם כתב מלא כשר, כיון שצמצטא הוא כאילו הוא מלא, וכן בלשון תרגום מלינו שכותבין יו"ד אחר הנו"ן אחרחיש ניסא וכו'. ועיי' דבר הלכה עמ' תשכט אות לו שהביא מנהגי צתי הדין בזה.

ח. השם "אלאן" הרפתי, שצמצטא הרפתי האות N אינה מצוטאת כראוי, וכאילו אינה, מ"מ דוברי השפה קולטים בשמיעה את האות N, ולכן יש לכותבה (עיי' עזרת כהן הנ"ל).

ט. כתבו בגט שם אבי המתגרשת אליהו דמתקרי יהוא, וכנראה משום שבתעודת הזהות הפנימית היה כתוב בטעות השם אליהו מחולק לשתי מילים, "אלי" ו"יהו", ולדברי המתגרשת מעולם לא נקרא אביה בכינוי כזה, וזו טעות, לכאורה גט שכתבו בו כינוי שאינו נכון, הרי זה שינוי השם ופסול, ואולי יש להקל כשהשינוי בשם אבי המתגרשת, ולכל הפחות מדרבנן, עיי' שו"ת רעק"א סי' קיח ואילך.

ובנידון דידן הורה האב"ד הגרמ"ש רוזנטל שליט"א דאנו לא נכתוב את הכינוי "יהו", משום שאפילו אם הגט הקודם היה נכון, חסרון שלנו בכינוי אחד מתוך שלושה אינו פוסל, שאינו מנוי לטעות צאחר שיש לו שם שה עס עוד שני כינויים שכתבו.

~~פסק דין (לשנת 1987)~~ פסק דין

כיון שהתברר שאין בדעת האשה לשנות עוד את שמה, והשם העיקרי שלה הוא יהודית-ג'ודית, והשמות הקודמים בצרפתית ידועים גם היום, יש להזכירם בדמיתקרי.